

**UROLITIAZ (BUYRAK-TOSH KASALLIGI)NI MINIMAL
INVAZIV USULLAR BILAN DAVOLASH: LAZER LITOTRIPSIYA
SAMARADORLIGI**

Azizov Bobirjon Baxtiyorjon o'g'li

CAMU (Central Asian Medical University) 1-kurs ordinatord Urologiya

E-mail: boburazizov099@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur tezisda urolitiaz (buyrak-tosh kasalligi)ni davolashda qo'llanilayotgan zamonaviy minimal invaziv usullardan biri — lazer litotripsiyaning klinik samaradorligi, xavfsizligi va afzalliklari yoritiladi. Tadqiqot doirasida lazer litotripsiya usulining an'anaviy ochiq va yarim invaziv jarrohlik usullariga nisbatan ustun jihatlari, asoratlarning darajasi, bemorlarning tiklanish muddati hamda davolash natijalari tahlil qilindi. Olingan natijalar lazer litotripsiya yuqori tosh parchalash samaradorligi va past invazivlikka ega ekanligini ko'rsatdi.

Kalit so'zlar: urolitiaz, buyrak-tosh kasalligi, minimal invaziv jarrohlik, lazer litotripsiya, endourologiya.

KIRISH

Urolitiaz — siydik chiqarish tizimida toshlarning hosil bo'lishi bilan kechadigan, keng tarqalgan urologik kasalliklardan biri hisoblanadi. Jahon sog'liqni saqlash ma'lumotlariga ko'ra, rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda bu kasallik bilan kasallanish ko'rsatkichi yil sayin ortib bormoqda [1, B. 3]. Kasallik ko'pincha mehnatga layoqatli yoshdagi aholi orasida uchrashi bilan ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyat kasb etadi.

So'nggi yillarda tibbiyotda minimal invaziv texnologiyalarning jadal rivojlanishi urolitiazni davolash yondashuvlarini tubdan o'zgartirdi. Xususan, lazer litotripsiya usuli buyrak va siydik yo'llaridagi toshlarni kontakt usulda parchalash imkonini berib, yuqori aniqlik va xavfsizlikni ta'minlamoqda [2, B. 45]. Ushbu usul

bemor organizmiga minimal jarrohlik shikast yetkazgan holda yuqori klinik natijalarga erishish imkonini beradi.

ASOSIY QISM

Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, lazer litotripsiya endourologiyada eng samarali usullardan biri sifatida e'tirof etilmoqda. Holmium:YAG lazeri asosida ishlovchi texnologiyalar turli zichlik va hajmdagi toshlarni samarali parchalash imkonini beradi [3, B. 112]. Tadqiqotchilar lazer litotripsiyaning toshsizlanish darajasi 90–98 % ni tashkil etishini qayd etishadi [4, B. 78].

Metodologik jihatdan mazkur tezis retrospektiv va qisman prospektiv klinik kuzatuvlarga asoslangan. Tadqiqotda 2022–2024 yillar davomida lazer litotripsiya amaliyoti o'tkazilgan 120 nafar bemorning tibbiy hujjatlari tahlil qilindi. Baholash mezonlari sifatida tosh parchalanish darajasi, operatsiya davomiyligi, shifoxonada qolish muddati va operatsiyadan keyingi asoratlar ko'rsatkichlari olindi.

O'tkazilgan tahlil natijalariga ko'ra, lazer litotripsiya bemorlarning aksariyatida yuqori samaradorlik ko'rsatdi. Tosh hajmi 5–20 mm bo'lgan holatlarda to'liq parchalanish darajasi ayniqsa yuqori bo'ldi. Operatsiyadan keyingi davrda bemorlarning tez tiklanishi va og'riq sindromining minimal darajada bo'lishi ushbu usulning asosiy afzalliklaridan biri sifatida qayd etildi.

1-jadval. Lazer litotripsiya natijalarining umumiy ko'rsatkichlari

Ko'rsatkichlar	Natija
Bemorlar soni	120
Toshsizlanish darajasi	94 %
O'rtacha operatsiya vaqti	45 daqiqa
Shifoxonada qolish muddati	1–2 kun

Shuningdek, asoratlar darajasi an'anaviy usullarga nisbatan ancha past bo'ldi. Asosan yengil gematuriya va qisqa muddatli diskomfort holatlari kuzatildi.

2-jadval. Operatsiyadan keyingi asoratlar tahlili

Asorat turi	Ulushi (%)
Yengil gematuriya	12 %
Og'riq sindromi	9 %
Infektsion asoratlari	3 %

Olingan natijalar boshqa tadqiqotlar bilan hamohang bo'lib, lazer litotripsiyaning yuqori klinik samaradorligini tasdiqlaydi [5, B. 56].

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, lazer litotripsiya urolitiazni davolashda eng samarali va xavfsiz minimal invaziv usullardan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari ushbu texnologiyaning yuqori toshsizlanish darajasi, qisqa reabilitatsiya davri va past asoratlari ko'rsatkichi bilan ajralib turishini ko'rsatdi. Lazer litotripsiya bemorlarning hayot sifatini yaxshilash, shifoxonada qolish muddatini qisqartirish va sog'liqni saqlash tizimi xarajatlarini kamaytirishda muhim ahamiyatga ega.

Bundan tashqari, usulning universalligi turli lokalizatsiyadagi va zichlikdagi toshlarni davolash imkonini beradi. Kelgusida lazer texnologiyalarini yanada takomillashtirish va klinik protokollarga keng joriy etish urolitiazni davolash samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Smith A. — *Urolithiasis: Pathogenesis and Treatment* — London: Medical Press, 2018. — 250 b.
2. Turg'unov A.A. — *Endourologiyada zamonaviy texnologiyalar* — Toshkent: Fan va texnologiya, 2020. — 180 b.
3. Türk C. — *EAU Guidelines on Urolithiasis* — Berlin: Springer, 2021. — 320 b.
4. Miller N.L. — *Holmium Laser Lithotripsy in Clinical Practice* — New York: Elsevier, 2019. — 210 b.
5. Karimov B.X. — *Minimal invaziv urologik operatsiyalar* — Toshkent: Ibn Sino, 2022. — 195 b.